

OBERHOLZER'S PROLEGOMENA

door

M. J. LANGEVELD

(Utrecht)

Het is alweer 14 jaar geleden, dat professor Oberholzer zijn *Inleiding in die Prinsipiële Opvoedkunde* publiceerde. Nu, in 1968, met het einde van zijn universitaire taak in het zicht, heeft hij dit werk herdacht en is zijn *Prolegomena van 'n Prinsipiële Pedagogiek* (Haum, Kaapstad 1968, 424 blz.) ons geschonken.

Naar zijn vroegere werk, dat ik in dit tijdschrift destijds besproken heb, wil ik niet teruggrijpen. Wat nu voor ons ligt, bedoelt de auteur als op zichzelf te beschouwen bijdrage uit de wijsgerige pedagogiek vanuit een christelijke en een fenomenologische gezichtshoek. In menig opzicht staat Oberholzer dus in positie verwant aan die van Kohnstamm, Hoogveld, mijzelf, Perquin, Luypen, Buytendijk, Hessen, Strasser, Wilhelm Flitner, enz. Maar wij moeten er hier wel op wijzen, dat er in Zuid-Afrika hard gewerkt is en hard gewerkt wordt, zodat zijn eigen collega's minstens evenzeer te zijner plaatsbepaling genoemd mogen worden. Zo plaatst hij zich tegenover de gedachte aan de pedagogiek als toegepaste van-alles-en-nog-wat, zoals hij die bij Barnard vindt. Zo kiest hij zijn plaats naast Potgieter inzake de historische pedagogiek, hij staat dichtbij Landman, die '61 bij Nel en Oberholzer promoveerde op „'n Antropologies-pedagogiese beskouing van beroepsoriëntering met spesiale verwijzing na die personologies-etiese” of bij Gouws. Enzovoort: want — als gezegd — in Zuid-Afrika is en wordt hard gewerkt.

Het anthropologisch moment neemt bij Oberholzer een fundamentele plaats in, maar bijzondere aandacht verdient zijn poging de vraag te ontwikkelen, „watter kategorieë die pedagogiese op onvervalste wijze tot spreke bring”, een ontwerp van pedagogiese kategorieën en -kriteria. De schrijver wil langs die weg de eigenstandigheid van het pedagogiese denken en handelen en daarmee de autonomie ten opzichte van en de relatie tot andere wetenschappen karakteriseren. In dit hele deel is Oberholzer uitermate voorzichtig en bescheiden. Als kategorieën noemt hij b.v.: de „steungeving”, waarbij onderscheid tussen steun en hulp gemaakt wordt (p. 264 vlg.), — de verwachting, daarvan onderscheiden: de kategorie der toekomstigheid, der ontmoeting, der normativi-

teit, der „ongesloten gesitueerdheid” (de voortdurende open en onafgesloten situatie), die van de veilige ruimte, die van de exploratie, der sympathieke gezagsleiding, der vrijheid-tot-verantwoordelijkheid. Een afzonderlijk hoofdstuk houdt zich bezig met de pedagogische criteria en de „paedagogica perennis”. Als criteria komen aan de orde: dat van het mens-zijn en persoon-zijn, het verstaan en beantwoorden van de nood en de in-nood-verkerende, dat van de geslaagdheid der affektieve geborgenheid, der dankbaarheid, der normcentriciteit, der sympathieke gezagsleiding (z. bov.), het zelf-doen, het aktiveren der eigenwaardigheid van de ander, het appèl aan de zedelijke realisering en de verovering van de vrijheid. — Hier ligt een reeks van belangrijke kwesties, waarbij categorie en criterium onderscheiden overwogen moeten worden en fenomenologisch nagegaan zal moeten worden wat hier wellicht aan structurele relaties liggen, of duplicering optreedt, enz. — Kortom: de pedagoog, die zijn vak in zijn fundamenteën wil overdenken, vindt in dit boek volop aanspraak!